



INTERNATIONAL JOURNAL OF CREATIVE RESEARCH THOUGHTS (IJCRT)

An International Open Access, Peer-reviewed, Refereed Journal

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕತೆ

ಬಾಲರಾಜು ಬಿವಿ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಅಕಾಡಮಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಫಾರ್ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ಡ್ ಸ್ಟಡೀಸ್

ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿ ಬೇಗೂರ್ -ಕೊಪ್ಪ ರೋಡ್

ಸಕಲವಾರ ಪೋಸ್ಟ್ ಬೆಂಗಳೂರು.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷಗಳದು. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಂಪರೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿತ್ತು. ನಾಟಕದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಅಂಶವಿದೆ. ನಾವು ನಾಟಕ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದದ್ದು. ನಾಟಕಕಾರ ಬರೆಯುವ ರಚನೆ ಅದರ ಒಂದು ಭಾಗ. (ರಂಗಭೂಮಿಯ ಯೋಜನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಮಿಲ್ಟನ್ ಸ್ಯಾಮ್ಸನ್ ಅಗನಿಸ್ಟಿಸ್ ಬರೆದರು. ಕುವೆಂಪು ಬೆರಳ -ಗೆ - ಕೊರಳ ಬರೆದರು. ಇಂತಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತಾಗಿ) ಈ ರಚನೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು ರಂಗಮಂದಿರದಲ್ಲೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಅಭ್ಯಾಸದ ತೊಡಕಿನದಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಟಕವನ್ನು ಓದುವುದು, ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸ ರೀತಿಯಲ್ಲ: ಕಾವ್ಯ; ಕಾದಂಬರಿ ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ನಾಟಕ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕವನ್ನು ಓದುವಾಗಲೂ ಅದರ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಟಕವನ್ನು ನಾಟಕ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗಲೂ , ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕ -ನಟನವರ್ಗ ಮೂರನೆ ದರ್ಜೆಯ ನಾಟಕವನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ನಾಟಕದಂತೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದು.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗಳು, ಭಾಷಾಂತರಗಳು, ರೂಪಾಂತರಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ಬಹು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಮಾಹಾರಾಜ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳ ಅನುವಾದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ಯವರ ಕೊಡುಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿ ರನ್ನನ ಸಾಹಸಭೀಮ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ನಾಟಕವನ್ನು ಶ್ರೀಯವರು ಗದಾಯುದ್ಧ ನಾಟಕ ಹೊರತಂದರು.

ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪೌರಾಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ. ಪೌರಾಣಿಕ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಸ್ತುವಿನತ್ತ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ಎಲ್ಲ ದೇಶದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಸಮಕಾಲೀನ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡ, ವಾಸ್ತವ ನಾಟಕಗಳು ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಫಲವಾಗಿದ್ದು, ಕನ್ನಡ ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸವು ಇದಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಯದಿಂದಾಗಿ ಮೂಲಭೂತ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜನಜೀವನವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಕಾರಣವನ್ನು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಊಯಿಸಬಹುದು. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಈ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜನ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಂತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಅಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ಭಾರತದ ನವೋದಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಈ ವರ್ಗದಿಂದಲೇ. ನಮ್ಮ ಬಹುಪಾಲು ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕರು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದದ್ದು ಪ್ರಗತಿಪರವಾದ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಧೋರಣೆ. ಈ ವರ್ಗದಿಂದ ಬಂದ ಧೀಮಂತರ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದು ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಈ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೇ ಪಡೆಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ನಾಟಕಗಳು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು ಅಂದಿನ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿದವು ಈಗೊಮ್ಮೆ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಪ್ರದರ್ಶನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಹಸನಗಳು ಕೇವಲ ನಗೆಯ ಈ ನಾಟಕಗಳ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದು ವೈಚಾರಿಕವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಅವುಗಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಅನುವಾದ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಕೈಲಾಸಂ ರವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. 'ಇಗ್ಗಪ್ಪ ಹೆಗಡೆಯ ವಿವಾಹ ಪ್ರಹಸನ', ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗಮನಾರ್ಹ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ನಾಟಕ ಅಂದು ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಭದ್ರಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದ ಕೀರ್ತಿ ಕೈಲಾಸಂ ರವರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿ ಹೊಸ ಸಂಪ್ರದಾಯವೊಂದರ ಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿ ಬೆಳಗಿದ ಟಿ.ಪಿ ಕೈಲಾಸಂ ರವರ 'ಕನ್ನಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕ' ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಗಂಭೀರ ಚರ್ಚೆಗೆ ಮತ್ತು ಆಳವಾದ ಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ನಾಟಕವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿಸಿದ ಕೈಲಾಸಂ, ವಾಸ್ತವ ಮಾರ್ಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಮೊದಲಿಗರು. ಕೈಲಾಸಂ ರವರ ಮೊದಲ ನಾಟಕವದ ಟೊಳ್ಳುಗಟ್ಟಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ ಅಂತಿದೆ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ನಾಟಕಕಾರರ ಆತ್ಮಪ್ರಶಂಶೆ ವಿಡಂಬನೆಯ ಗುರಿಯನಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕೈಲಾಸ ತಮ್ಮನ್ನು ಈ

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಹಸನ ಪಿತಾಮಹ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಅಂಕು ಡೊಂಕುಗಳನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿದ ಮೊದಲ ಸಾಹಿತಿ ಎಂದು ಕೈಲಾಸಂ ರವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಅವರ ಉತ್ತಮ ನಾಟಕಗಳ ಗುರಿ ಕೇವಲ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹಾಸ್ಯವನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ನಮ ಕ್ಲಬ್ಬು. ಅನುಕೂಲಕೊಬ್ಬಣ್ಣ .ಸತ್ತವನ ಸಂತಾಪದಂತಹ ನಾಟಕಗಳು. ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಹಸನಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಕಂಪನಿ. ಬಂಡವಾಳ ಇಲ್ಲದ ಬಡಾಯಿ, ವೈದ್ಯನ ವ್ಯಾಧಿ, ಅಂತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಉಳಿದ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಹಾಸ್ಯದ ಹೊರ ಹೊದಿಕೆ ಇದ್ದು, ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಗಂಭೀರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇದೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ತಾಳಿ ಕಟ್ಟೋಕ್ಕೊಲಿನೇ ಸೂಳೆ, ಪೋಲಿ ಕಿಟ್ಟಿ ಅಂತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಾದವೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದೆ.

ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕಡಲನ್ನು ಹಾಸ್ಯದ ಹರಿಗೋಲಿನಿಂದ ದಾಟಬೇಕೆಂಬುದು ಕೈಲಾಸಂ ರವರ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದು, ಆದರೆ ಈ ಆದರ್ಶ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪಲಾಯನ ವಾದವಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಸುಳ್ಳು ಆದರ್ಶದ ಮೂರ್ತ ರೂಪಗಳಂತಿದ್ದು, ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಈ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಕೈಲಾಸಂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮೌಲ್ಯ, ಸದೃಢ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಂಶ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಾಳಿಕಟ್ಟೋಕ್ಕೇ ಕೊಲಿನೇ ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ಹೆಣ್ಣು ಹೆತ್ತವರ ಸಂಕಟ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಪಡುವ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಕೈಲಾಸಂ ತಮ್ಮ ಹಲವು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಆಕ್ರೋಶ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ನಾಟಕದ ಮೊದಲೆರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನ ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳಸಿ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಯೋಧ್ಯವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಈ ಮುಕ್ತಾ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಲೋಚಿತವಾಗಿದೆ

ಕೈಲಾಸ ನಾಟಕಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸ್ವರೂಪ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿದ್ದು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರಣಗಳು ಅಲ್ಲಿವೆಯಾದುದರಿಂದ ಅಪಾರವಾದ ಗ್ರೀಕ್ ಮಾದರಿಯ ದುರಂತ ಚಿತ್ರ ಒಂದನ್ನು ಇವುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದು ಅಸಂಭವವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಹಿಷ್ಕಾರ, ಸೂಳೆ ಎಂತಹ ನಾಟಕಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಷ್ಕರತೆಯ ಘೋರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕರುಣಾಮಯವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದರು ದುರಂತ ನಾಟಕದ ಉಜ್ವಲತೆ ಇಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೈಲಾಸಂ ಮೂಲತಃ ಒಬ್ಬ ಕನಸುಗಾರ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುಖ ಅಂತರಂಗದ ನೆಮ್ಮದಿಯಲ್ಲಿದೆ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಸಾಧನ, ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಸುಖೋಪಕರಣಗಳಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ ಮನೆ, ಅವರ ಗುರು ತಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಅವರ ಎಷ್ಟೋ ಕನಸುಗಳಿಗೆ ವಾಸ್ತವದ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡು - ಹೆಣ್ಣು ಹಿಂದಿನ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕೈಲಾಸ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದೆಂದು. ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ. ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ವೈಧಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವನತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಖಂಡಿಸುವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರ ಕಪಟಗಳನ್ನು ಬಯಲು ಬೆಳೆಯುವ ಕೈಲಾಸ ಬಂಡುಕೊರರಲ್ಲ. ಅವರು ಮಾನವತಾವಾದಿಯಾಗಿದ್ದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಉನ್ನತ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರು.

ಕೈಲಾಸಂ ರವರ ಬಹುಪಾಲು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳ ನಾಯಕರಲ್ಲ ನಿಷ್ಪ್ರಿಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವರು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸದೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸದೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮೂಕ ವೇದನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಈ ನತದೃಷ್ಟದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವನತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಅಪರೂಪ.

ಕೈಲಾಸಂರವರ ನಂತರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೀರಂಗರು. ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಕೆಲವೇ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೈಲಾಸ ಬಿಟ್ಟರೆ ಶ್ರೀರಂಗರೇ ಪ್ರಮುಖರು. ಶ್ರೀರಂಗರು ವಾಸ್ತವವಾದಿ ನಾಟಕಕಾರಾಗಿದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ವಸ್ತು, ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಅವರು, ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವದ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಗಮನಿಸದ ಹಲವಾರು ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು. ಮಾನವನ ಲೈಂಗಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಪ್ರೇಮಾ ವಿವಾಹ, ಗೌಪ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಶ್ರೀರಂಗರ ಹರಿತವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗರು ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಸಮಸ್ಯೆ, ವರ್ಗ ಸಮಸ್ಯೆ, ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಯಲುಗಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಶ್ರೀರಂಗರು, ಬರಿ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಸಮಾಧಾನ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ತೃತೀಯ ಒಲವಿದೆ. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ, ಸಮಾಜದ ಉದ್ಧಾರ ಇವುಗಳತ್ತ ಹರಿವ ಒಂದು ವಿಚಾರಧಾರೆ ಇದೆ.

ಹರಿಜನ್ವಾರ ಶ್ರೀರಂಗರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮಾದರಿಯ ನಾಟಕವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬ ಒಂದರ ಮೂಲಕ ಈ ನಾಟಕ ಚರ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಗರ್ಭಗುಡಿ ಧರ್ಮದ ಅವನತಿಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ನಾಟಕ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಒಳಗಿನ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಯಪನಂತಹ ಶಿಲ್ಪಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಸುಂದರ ಮೂಲ ಮೂರ್ತಿ ಎಂದು, ಅನಾಥ ಬಂಧುವಿನ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಲ್ಪನೆ ಧರ್ಮದ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಿದೆ. ವಾಸ್ತವ ಮಾದರಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕವಾಗಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಪುರಾಣ ಕಾಲದ ಕಾಶಪ್ಪ ಮುಷಿಯ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ದಂತ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ವಸ್ತು ರಚನೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆನಿಸಿದರು, ಪ್ರತಿಮಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನಾಟಕಕಾರರು ಸೂಚಿಸಬೇಕೇ ತಟ್ಟಸ್ಥನಾಗಿ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬೇಕೆ, ಇದು ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ದಾರಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ನಾಟಕಾಧಿ ಕಲೆಗಳು ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಿಯ ವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳುವುದು ನಿಜವಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷ ಕಟ್ಟಿ ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಅಂತ ಕರ್ಣ ವಿವೇಕಗಳು ಜಾಗೃತ ವಾಗುವಂತೆ ಪಕ್ಷ ಪ್ರತಿ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದು ಒಳಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಕೆಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲು ದುರಂತ ನಾಟಕವು ಸಮರ್ಥ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬಹುದೆಂದಿದ್ದಾರೆ.